

PS YORUM VE DERLEME

Olgunluk aşılammamış kendiliğin yabanlığı: “Ahlat Ağacı”

Serpil Yandı Vargel

Narsistik gelişim süreci tamamlanamaz ise kusurlu, hasarlı kendiliğe sahip kişi, kendi kekremesi tadının rahatsızlığında, ne kendisi hayattan tat alabilir ne de etrafa tat verebilir. (...) Yabani armut olan ahlat gibi, toplum içinde aykırı, yalnız, tek başına kalır. Gölgesi de yoktur, meyvesi de...

Doğuştan getirdiğimiz ham mizaç özelliklerimiz, içinde büyüdüğümüz ailelerimizin bize kattığı ekinle ehlileşir, değerlenir. Bu, bir çeşit kültür aşısıdır. Sağlıklı ve olgun ebeveyn ilişkisi ile buluşmadığımızda, yaban armudu ahlat gibi, ne biz kendi değerimizi keşfedebiliriz ne de toplum bizden verim alabilir.

Nuri Bilge Ceylan'ın *Ahlat Ağacı* filmi, Çanakkale'nin Çan ilçesinde yaşayan yirmili yaşlarındaki Sinan ve etrafındaki insanların doğal yapıları, karakter özelliklerine yoğunlaşmış, doğanın şiirsel anlatımı ile taçlanmış bir yapıttır. Filmin sanatsal değerlendirmesini yapma yeteneğim ve yetkim yoktur. Oysa benim için bu film, koruyucu hekimliğe inanan bir hekim olarak, oldukça vurucu, etkileyici, düşündürücü, sanatsal değerinin yanında, geleceği düşünmeye davet eden çok değerli bir yedinci sanat eseridir. Yönetmenin bir ödül töreninde söylediği gibi, “yalnız ve güzel ülkemizin” insanların bu yerleşik gibi gözükken kaderleri, diğer filmlerinde de olduğu gibi bir kez daha perdeye yansır. Adeta tanımlayıcı toplum ruh sağlığı çalışması, sanat aracılığı ile yansıtılmış gibidir. Sanatın gücü ile zihinlere dokunan, duygulandıran, düşündürülen bu başarılı çalışmayı izlediğimde zihnimde oluşan tek şey, toplumu iyileştirmeye, iyiye, günele götürecek olan şeyin insan mayamıza kültür aşımızın gerekliliği idi. Film adeta şunu der: Yaban kalmamak için kültür şarttır.

Ruhları ehlileştiren kültür aşısı

Büyürken olgun ebeveynlerimizin bizimle kurduğu sağlıklı ilişkiler, adeta zihnimize bir çentikle yerleştirilen kültür aşısı gibidir. İçine doğduğumuz toplumun kültürel değerleri ile yoğrulmuş zihnimiz, mevcut değerlerimizle bizi tanımlayıp, bütünleştirip, kendi seçimini yapıp, hayata geçirebilecek, yaptıklarının sorumluluğunu alan, olgun, kültürlü birey yaparlar. Bireyin birey olma yolunda kat ettiği gelişim sürecinin sağlıklı ebeveyn ilişkisi içinde tamamlanması, bizi özgürce düşünme, seçme, eleştirme ve fikir yürütme yetisi ile yetişkin ve yetkin bir birey haline getirir. Bir anlamda kültürün aşısı, ailedendir. Ve gelecek nesillere yansır. Burada Çan ilçesi, ülkenin bir örnekleme olarak bütünü temsil eder. İnsan psikolojisi ve ilişkilerin biçimi üzerinden, iyileştiren, geliştiren, büyüten ruhsal ekin çalışmasını konuşmanın zamanıdır. Filmdeki karakterlerin psikolojik doğalarını, davranış biçimlerini, psikanalizde kuram sahibi olan Kohut'un yaklaşımları ile gözlemledim. Bu çerçevede aktarmaya çalışacağım.

Kohut'un narsistik gelişim kuramı çerçevesinde kendiliğin yabanıl kalışı

Bu kuramın, insanın ruhsal yapısı ve zorluklarını anlamamızda en büyük katkısı, kendiliğin oluşum dönemlerinde yaşanmış yoksunluklara

ve yaralanmalara bağlı olarak kendiliğin kusurlu, güdük kalışıdır. Yani bir başka deyişle: “Narsistik gelişim süreci” sağlıklı tamamlanmadığında, ruhsal sıkıntılar yaşanmaktadır. İnsan toplumsal bir varlık olma yönündeki ruhsal gelişimini sağlıklı tamamladığında olgunlaşır, toplumdaki yerini alır. Kendisi ile barışık bir fert olurken, çevresi ile de uyumlu ilişkiler gerçekleştirme yetisini kazanmış yetişkin bir birey olarak üretken hayatını yaşar. Narsistik gelişim süreci tamamlanamaz ise kusurlu, hasarlı kendiliğe sahip kişi, kendi kekremesi tadının rahatsızlığında, ne kendisi hayattan tat alabilir ne de etrafa tat verebilir. Ham meyve gibi boğazlara durur. Bekle dur ki olgunlaşsın... Yabani armut olan ahlat gibi, toplum içinde aykırı, yalnız, tek başına kalır. Gölgesi de yoktur, meyvesi de. Kışa doğru biraz yenebilecek hale geldiğinde de ancak turşusu kurulabilir. Tıpkı özellikleri fark edilmemiş, kendini geliştirme ve iyileştirme için olanak tanınmamış, dışlanmış, görülmemiş bireylerin bir ömrü verimli yaşamaksızın tek başlarına geçirdikleri gibidir. Ya da bir başka kusurlu kendilik yapısını da gençliklerinde burunlarından kıl aldırmayan, kibirli, mağrur insanların karakterlerinde görürüz. Bu insanlar yaşlandıklarında anlayışlı bir ihtiyar halini almaları, tıpkı geç olgunlaşan ahlat gibi, “çok geç” dedirtmektedir. Sonuçta, verimsiz geçen hayatlara yazık olur.

Filmin açılışındaki ilk kareler ve

taşındıkları simgesel anlamlar:

Filmler, analitik yönelimli ilk görüşmenin başlangıcı gibi gelir bana. Yönetmen, anlatmak istediğini başlangıç sahnelerinde özetler. Perdeye yansıyan peş peşe dört kareye bu açıdan bakar isek: **Ahlat Ağacı, Sallanan İp ve Yerde Yüzü Koyun Hareketsiz Yatan Adam:** Yüzü toprağa dönük, cansız, yalnız bir adam, yabancı bir ağaç ve kopmuş bir bağ ile... Ağaç, **ahlat ağacı**. Yabancı armut, geç olgunlaşan, küçük, gösterişten uzak, kendiliğinden yetişen, asılanmamış.

Çağrıştırdıkları: Doğada yalnız ve erk sergileyemeyen bir adam ve bağ kurduğu nesne olan ağaçla ile bağı kopmuştur. Bağ kurduğu nesne de gösterişten uzak, zayıf, cılız, yaprakları kuru **ahlat ağacıdır**.

İkinci Kare, Camdan Yansımasını Gördüğümüz Genç Adam:

Cama yansıması vuran genç bir adam, gözlük, gazete, ufka bakmaktadır. Bu filmin ilk karesinin düşündürdükleri, yansımadan öteye geçememiş, ayıramamış bir bireyi anlatıyor gibi idi. **Üçüncü Görüntü:** Liman, çığlık çığlığa kuşlar, umutsuz bakan genç adam. Akış içinde perdeye, yaşam mücadelesi, yuvaya dönüşler ve umutsuzluklar yansır. Çığlık çığlığa kuşlar, yaşam kavgası peşindedir. Bir başka yaşam kavgası içinde olan irili ufaklı balıkçı tekneleri de denizden dönmüş, limanda sabitlenmiş olarak gözüktürler. Karamsar bakan bu genç adam da hayata tutunma sürecinde kendi yolculuğundan gelmektedir.

Dördüncü Kare: Truva Atı ve başı

önüne eğik yürüyen genç adam Çanakkale şehrinin simgesi olan, 2004'te Warner Bros tarafından Türkiye'ye hediye edilen maket Truva Atı kareye girer. Bu, o topraklarda M.Ö. 20-30. yüzyıllarda yaşanan uzun süren savaşların sembolüdür. Odysseus'un Truva surlarını aşmak ve şehre gizlice girmek için kullandığı, görünüşte barış amaçlı, gerçekte içinde savaşçıları barındıran tahtadan yapılmış gösterişli bir at maketidir. Savaş, yaklaşık on yıl sürer. Galibiyet, tahta atın içinde gizlenmiş askerlerin olması ile gelir. İnsanlık tarihi boyunca en zeki savaş hilesi olarak kabul edilen bir simgedir. Yaşamın başlangıcı da başlı başına, kendine yurt edineceği yerler için istilacı bir girişim ile başlar. Yani canlanma, ötekine rağmen var olma, yaşamak demektir. Filmin karesinde umutsuzca, başı önde yürüyen bu genç adamın görüntüsüne, benzer boyun duruşuna sahip Truva Atı görüntüsü de eklenir. Bu sahnelerin çağrıştırdıkları, yaşamda kazanan taraf olmak için, neyin, ne süre ile gizli kalması gerekebileceğidir. Kendiliğin gelişim sürecinde, ebeveynlerin onaylamayacağı, kabul görmeyeceğini düşündüğün tarafını gizleme, dönüştürme becerisini kazanırsın. Sanki bu tarafın ortaya çıkar ise sınır dışı edileceksin, kabul görmeyeceksindir. İçinde gizledikleriyle ben size gönderilen bir hediye, dediğin takdirde bu topraklarda yaşama hakkını kazanırsın. Kendiliğin yapılması da kabul görmediği

ortamlarda kendine toplumda yer bulabilmesi adına gizlediği parçalarını, Kohut'un tanımlamaları ile kendiliğin yatay ve dikey yarıklarının ötesinde gizli tutar. Bu gizi ile kendini bir kıymetli armağan gibi sunarak, kabul görmeyi amaçlar. Böylece korunur. Kabul ve güçlenme aşırı ile narsistik gelişimini sağlıklı tamamladığında da artık kendisi ve etrafı ile barışık biri olarak toplumun işlerliğinde yerini alır. Truva Atı'na ihtiyaç yoktur.

Özetle

Birbirinden ayrılmayı başaramamış, kavruk, kuru, cansız kalmış insanların, Truva Atı gizliliğinden sıyrıldıklarında yaşam savaşının mağrur kahramanları olabilecekleri algısı yerleşir. Ve filmin bütünü izlemeye hazır oluruz. Film, bu çerçevede birbirini izleyen mesajlar silsilesince akar:

Nuri Bilge Ceylan'ın "Ahlat Ağacı" filmine kendilik psikolojisi kavramları ile bakış

Film, Çanakkale'nin Çan ilçesinde geçer. Filmin burada çekilmesi tercihi, Çan'da büyümüş olan yönetmen-senaristin kendi yaşam öyküsünden filme aktarımlar yapılması olsa gerek... Oysa "Çan" tanımlamasının bana çağrıştırdığı, bir olgunun toplumda dağılımını irdelemek adına sıklıkla başvurulan bir istatistiksel grafik tanımdır. Çan eğrisi, ortalamayı yansıtır. Filmdeki insanların ruhsal

PS YORUM VE DERLEME

yapıları, kendilik psikolojisi kavramları ile irdelendiğinde, ağırlıklı olarak kusurlu kendilik yapılarının bu çan eğrisinin içinde kaldığı görülür. Tek tük istisnalar hariç... Filmde karakterize edilen kişiler, Kohut'un narsistik gelişim sürecinde hasarlanmayı yaşadığı evreye bağlı olarak değişen kusurlu kendilik özelliklerini taşıyanlardır. Film, yükseköğrenimini tamamlayıp kasabasına dönen Sinan, ailesi, arkadaşları ve kasabada görüştüğü orada yaşayan diğer kişilerin karakter örüntüleri ve yaşam biçimleri üzerine kuruludur. Perdeye yansıyan karakterlerin çoğunluğunda, filmin başlangıcında zihinlere takılan özelliklerin olduğu görülür. Her bir karakter az buçuk **ahlat ağacı** gibi verimlilikten uzak yaşam sürmektedir. Girdikleri yaşam kavgası içinde, sahibi olmalarını engelleyen, kendilerinden de gizledikleri Truva Atı yanları ile dolasmaktadırlar. Örneğin, bu karakterlerden biri, Sinan'ın kitabını bastırması için yardım almak amacı ile gittiği belediye başkanıdır. Görünüşte çok ilgili, samimi, yardımcı, adil bir yerel yönetici profili çizerken, içten içe samimiyetsizliği, tutarsızlığı, ötekini anlama, dinleme, ona önem verme cömertliğinden uzak biri olduğu görürüz. Edebiyatla ilgili, yardımsever biri olduğu öne sürülen iş adamının çizdiği diğer karakter de çok farklı değildir. Küstah, kibirli tutumunun, karşısındakini var etmeye uygun olmadığı anlaşılır. Özü sözü bir değildir. Sinan'ın en güvendiği, yazdığı kitabı değerlendirebilecek ve

basılmasına yardım edebilecek biri olarak gördüğü ünlü yazar Süleyman da farklı çıkmaz. Süleyman, o yörede doğmuş, yetişmiş, ünlü olmuş bir yazar olarak kendine en yakın bulduğu kişidir. Başlangıçta kendisinden ilgi, destek bekleyen gence cömertçe ilgisini, bilgisini sunuyor gibi gözükse de genel içinde kendi narsistik ihtiyaçlarını ön planda tutan, dayatan, kendi otobiyografisini kendi yazan, ötekini merak etmeyen, kendi idealleri doğrultusunda ailesini ve çocuklarını görmeyebileceğini söyleyen biri olarak da o da kendi özneliğinde, birini yetiştirme adına kısır kalır. Evlatlarını, öğrencilerini olgun bir ebeveyn olarak yetiştirmeye, geliştirmeye, kültüre etmeye çok yatkın olmadığını düşündürür. Çünkü onun için de hâlâ kendini beslemesi ağır basmaktadır. Onun da ne ahlathı ne Truva Atı sahteliği geride kalmıştır. Benzer durum, aldıkları eğitim, verdikleri hizmet gereği nefislerinin terbiye olduğunu düşündüğümüz, beklediğimiz din görevlileri için de geçerlidir. Köyün imamlarının verdikleri vaaz ile çelişen tutum ve davranış sergilediklerini görürüz. Emek ve elma hırsızlığı yaparken, eylemlerini akla uyumlandırarak kılıfa sokabilmektedirler. Girişte özetlenen dört özellik, onlar için de geçerlidir. Çan eğrisinin ortasında yer alan en büyük grup, kasabanın gençlerinin oluşturduğu, belirsizlikleri en fazla olanlardır. Lise ve üniversite mezunu olan gençlerin en büyük kaygıları, kim oldukları,

hayatlarını nasıl kazanacaklarına dair belirsizliklerdir. Bunlardan biri olan Hatice'yi tanırız. Hatice liseyi bitirdikten sonra üniversiteye gidememiş, hayalleri, merakları içinde kalmış, kasabanın zengin kuyumcusu ile evlenmek üzeredir. Define odasında kısıtlanmaya giderken, beraberinde akrebini de götürceğini anlarız. Bu öfke başkasını da öldürebilir, kendini de. Hatice, öperken ısıran yanı ile yaşam savaşı içinde hırslanmış, hüznlenmiş, gelinlik içinde hediye gibi kendini götürürken Truva Atı'nın içinde akrep tarafını da taşıyacaktır. Hatice'nin kendi özgür iradesini ortaya koymasına engel, maddi olanağının olmaması mı yoksa onun da narsistik yaralanmalar sonucu güçle buluşma arzusu mudur, karışır. Erkek akranları da kendilerini tanımlayacak, vasıflı kılacak özelliklerden uzak, işsizlik ve umutsuzluk içerisinde tek güçleri küfür etmeye yeten, kendilerine ve çevrelerine faydaları olmaksızın her biri yalnız bırakılmış **ahlat ağacı** gibidir. Sinematografik olarak çok başarılı bir karede, bu umutsuz gençler ve arkada durgun su içinde kuru kalmış ağaçlar vardır. Gençlerden bazıları, öğretmen olarak atanamayınca polis olmuşlardır. Sinan'ın böyle bir arkadaşı ile telefon konuşmasına tanık oluruz. Gücü eline geçirdiği noktada hızla güç kullanmaya nasıl yatkınlaştığını anlarız. Kültürle aşılınmayan ezik kendilik, fırsatını bulduğunda bu eziklikten sıyrılmak için güce başvuracaktır. Film, bütünü içinde güven oluşturmayan, karakter zayıflıkları olan insan örnekleri ile çeşnilenmiştir.

PS YORUM VE DERLEME

İçerisi dışı bir olan, mevcut güçleri ile ve güçsüzlükleri ile barışık, karşısındaki kişiyi dinleyen, onunla ilişki kurabilen tek karakter, piyango bileti satıcısıdır. Canlı ve sahici yanı iyi gelir. Bütün karakterler, Sinan'ın hikâyesi içinde yer alırlar. Sinan, liseden sonra üniversite eğitimini tamamlamış, sınıf öğretmenliği atamasını bekleyen yirmili yaşlarında genç bir adamdır. Asıl ideali de çok ünlü bir yazar olmak ve dedesini, babasını ve kendisini, benzettiği "ahlat ağacı" üzerine yazdığı deneme kitabını bastırmasıdır. Kibirli, küstah duruşu zaman zaman açığa çıksa da bir yandan da yardım beklentisi içinde oluşuna tanık oluruz. Anne ile akran düzeyindeki ilişkisi daha öteye gidememiş gibidir. Kardeşi ile sıcak ilişkisi yoktur. Arkadaşları ile ilişkisi derinlikten uzak, ilintilenme şeklindedir. Babası, baba gibi değildir. Babanın sorumluluktan uzak, aileyi zora sokan davranışları ile yaşam biçimi vardır ve Sinan tepkisizdir. Filmin evde geçen bir bölümünde Sinan'ın cebinden parasının bir kısmı eksilir. Bunu alan en olası kişinin babası olması ihtimali olmasına rağmen babaya değil, kız kardeşine yüklenir. Tam bu arada arkadaki televizyonda, Yılmaz Güney'in oynadığı bir film sahnesi görülmektedir. Mafyaya karışmış olan oğluna annesi haykırır. "Kabul etmem imkânsız, imkânsız..." gibi. Böylece çok netleşir ki Sinan'ın ayna görüntüsü babasıdır. Başlangıçta camdan yansıma sahnesinin anlamı, burada gelir; Sinan, babası İdris'ten ayrışamamış, kendini onun bir parçası gibi algıladığından ona

hırsızlığı konduramamaktadır. Yani tıpkı televizyonda isyan eden anne gibi, Sinan da babasının bu kabul edilemez kusurunu görmekte zorlanmaktadır. Babasının bu yönünü görmemeye çalışırken, ailenin başına bela olan evladı karşısında çok öfkelenen, "gebersin" diyen bir anne gibidir. Babası ile at yarışı oynayan akrasını, babasından uzak durması için uyarır. Babası hakkında kötü konuşan, babasının öğretmen arkadaşına karşılık verir. Yani her durumda babasını koruyan, laf söyletmeyen hali ile babasının ebeveyni gibidir. Anneannesi ve her iki dedesi ile daha yakındır. Onlarla dertleşir. Örnek aldığı, yöreden yetişmiş ünlü yazardan bir yandan yardım beklerken diğer yandan baba ile iddialaşan yeniyetme gibi onu kızdırmaktan da çekinmez. Ona yönlendirdiği meydan okumalı sorular, aslında hayata dair öğrenmek istediği, uygun olan yolların neler olduğudur. Bir anlamda rehberlik ve güç alamadığı babasının işlevini bu idealize ettiği yazar aracılığı ile karşılamaya çalışmaktadır. Tıpkı tüm ergenlerin, okul dönemi, öğretmenleri ile ikinci özdeşim kurma dönemini yaşadıkları gibidir. Sinan'ın erken çocukluk döneminde babası ile daha yakın ve sevecen bir ilişkide olduğunu anlarız. Tahminen üç yaşına ait bir fotoğrafında, babasının onu coşku ile havaya fırlattığı kare vardır. Fakat olasıdır ki daha sonradan babasından, güçlü duruşu alamadığından, idealize ettiği kişilere, edebiyatta yönelimi olmuştur. Bulunduğu

çevreyi beğenmiyor, büyülenmeci davranıyordu. Kitabını bastırarak için paraya ihtiyacı vardır. Bu amaçla dedesi için kutsal değeri olan ve ona ait el yazması kitabı çalar ve satar. Bu davranışını, akla vurmaya çalışsa da suçlayacaklar, ceza verecekler diye korkarak kaçtığı bir olayın ardında gördüğü Truva Atı rüyasından anlarız. Tam da bütünleşme arzusu içinde olduğu ünlü yazar Süleyman'dan hırsızlığın akla vurulabileceğine dair onay gelmediğinde ve umutları suya düştüğü anda bu rüyayı görür. Rüya sahnesindeki Truva Atı'nın penceresinden bakan hali, üç yaşlarında babasının havaya fırlattığı âni gösteren fotoğraf karesindeki evin pencere görüntüsü ile benzerdir. Adeta, yönetmen bizi Sinan'ın narsistik bir coşku içinde uçabilecekken, ikinci kez suya çakılına tanık eder. Yalnız başına kalan Sinan, umutsuz ve karamsardır. Bir zamanlar kendisi ile oynayan babası, şimdilerde sadece değer verdiği cins av köpeği ile oynamaktadır. Babaya ulaşmamanın çaresizliğinde, onun kıymetlisini çalarak satar. Bu durum karşısında deliye dönen babasına da onu kendine getirircesine şunu söyler: "Neye ihtiyaç duyuyor isen, anla." diyerek yas içinde babayı arkasında bırakarak gider. Tazinin parası ile kitabını bastırarak, amacına ulaşmıştır. Kitabı annesine sunuş karesinde çok gururludur. Adeta "babam seni gururlandıramadı; ama bak ben yapabiliyorum" mağrurluğu, tüm perdeyi kaplar. Annesi hep ona inandığını söyler, çok mutlu olmuştur.

PS YORUM VE DERLEME

Sinan askere gider, dönüşünde daha dik yürümektedir. Yüzündeki aldırılmaz ifadesi kaybolmuştur. Kitabının satılmadığı, kimsenin de okumadığı gerçeği ile karşılaşır. Üstelik zarar görmemesi için gerekli özen de gösterilmemiştir. Bu üzüntüsü içinde onu çok etkileyecek bir bilgiye ulaşır. Babası kitabına ilgi göstermiş, altını çizerek okumuş, Sinan ile ilgili çıkan gazete kupürünü cüzdanının içinde saklamıştır. Mevsim kışır. Ve ahlata, yenilebilecek hale yeni gelmiştir. Karşılıklı birbirlerini gördükleri rüyada; Sinan, babasının ağaç altında terk edilen çocuk hali ile kendi yalnız bırakılmışlığını görür. İdris de kuyunun içinde asıda kalan Sinan üzerinden, kendisinin bir gün su çıkacak hayali ile kendi yaşamını nasıl yok ettiği gerçeği ile yüzleşir. Bu karşılıklı rüyalarda, baba oğulun iç içe geçtikleri, birbirlerine eşduyum yaparak, daha var etikleri mutlu, canlı tablo sahneye yansır. Ve Sinan, babanın hayalini, onun devamı olarak el almıştır. Kuyuyu kazmaya devam eder.

Narsistik gelişim sürecinde yaşanan kırılma evreleri

Kohut için narsisizm, doğal bir gelişim çizgisinin, işlevsel bir kendilikle sonlandığı bütünleşme sürecidir. Narsistik gelişim süreçleri üç ayrı döneme ayrılır: doğumdan 18 aya kadar olan dönem, 18-36 ay dönemi ve 3-7 yaş aralığının uyduğu "gizlilik" dönemleri. Her dönemin gelişim gereksinimi farklıdır. Kendiliğin hasarlandığı evreye

ve derecesine göre de gereksinimleri uygun koşullarda karşılanmadığında da tüm yaşamına yansiyacak kişilik örüntüsü oturur.

Erken dönem olan, doğumdan 18 aya kadar olan bebeklerin ihtiyaçları, empatik bir ortamda, sevgi ve şefkat ile karşılanamaz ise aç ve bağımlı kişiliği mutlak ötekine gereksinim duyan güdüklükte kalır. İdris'in bebekken ihmal edilmiş olma hikâyesinden, yetişkin yaşına rağmen oğluna tutunan ya da oğlunun yaşıtı insanlarla olmasından, kendiliğinde erken dönem hasarlanması olabileceği düşünülebilir. Ben ve öteki algısının geliştiği 18-36 ay, kendi erkinin keşfedildiği dönem olarak, bebeğin yanında ona destek ve rehber olarak durabilen olgun ebeveynler, bir yandan olgun duruşun aşısını bebeğe geçirirken, diğer yandan onun özgür birey oluşuna alan bırakırlar. Kendi narsistik gelişimini sağlıklı tamamlamamış, olgunlaşmamış (ahlata kalmış) ebeveynlerin yeni yetişen bebeğe bu kendilik aşısını yapmaları olanaklı olmayacaktır. Ne Recep, oğlu İdris'i anlayıp, yanında durup, onun erkine izin veren, onun önüne geçmeyen, aşağılamayan olgunluktur; ne de İdris, oğlunun kim olduğunun, ne olduğunun, ne istediğinin farkında olarak ona olgunluk aşısı yapabilecek olgunluktur. Recep, karısının vefatının inkârında, kendini oyalama peşindedir; İdris, romantik beklentilerinin yaşam içinde karşılık bulamayışının gerginliğini kumar saplantısı ile yatıştırmaya çalışmaktadır.

Anneanne, seksen yaşındaki eşinin ezanı yanlış okuma ihtimalinin yaratacağı utançla, eller ne der odağında kendini alamayacak kadar kendi narsistik ihtiyaçlarına odaklıdır. Ötekileri göremez ve onların ihtiyacı olan gerçeklerle yüzleşme, sahip çıkma olgunluğunun aşısını yapamaz. Damadın açtığı borçları kapatarak, kendi toplumsal onurunu koruma peşindedir. Damadının kusurlu davranışı ile kalamadığı için sürekli açık kapatarak ötekini güdük bırakır. Çocukluğunda, utandırılan, suçlanan, erki elinden alınan birey, kendiliğin canlılığını korumak için kendine haz veren uğraşlara takıntı geliştirir. İdris'in kumar alışkanlığı, Asuman'ın televizyon bağımlılığı gibi... Bu, bir anlamda verimli, üretken yaşamdan uzak, ölümü bekleyiş gibidir.

Kohut'un tanımladığı narsistik gelişim sürecindeki üçüncü evre, "Gizlilik Dönemi (3-7 yaş)"dir. Bu dönemin özelliği, bir yaşından itibaren içine doğduğu toplumun değer yargıları ile aşılınmış, erkini keşfetmiş bireyin, toplumdaki saygın yerini aldığı dönem olmasıdır. Bu evrede üst benliği gelişmiş (olgun) bir ideal güçle bütünleşerek güç kazanır. Yapabildikleri ve yapmak istedikleri ile yaptıklarının arkasında durarak sağlıklı narsistik gelişimini tamamlamış olur. Yani bir çocuğun tıpkı Truva Atı gibi içinde gizli tuttuğu, kabul görülmeyeceğini düşündüğü yanları ile yetke sahibinin topraklarına bir hediye gibi girip, onunla bütünleşip, güçlenip muzaffer olduğu andır. Anne-babanın

PS YORUM VE DERLEME

güçlü şemsiyesi altına, kendi yasak dürtüleri, gizlediği arzular ile sığınıp bu topraklarda iktidarını ilan eder ve kabul görür. Kendine katılmış, kazandırılmış aşılı kendiliği, yeryüzünün her köşesinde yaşama hakkına sahip olur.

Gizlilik Dönemi'nde (3-7 yaş) Truva Atı'na rağmen toprak sahibi olamadığı veya bunun sağlanamadığı durumlarda bireyler, üzerine alacakları, giyecekleri emanet kostümlere ihtiyaç duyarlar. Bazen bu kostüm, idealize ettiği güçlü birilerinin takipçisi olmak, bir ülkünün yoldaşlığında buluşmak, şampiyon olan bir sporcunun ya da bir futbol takımı taraftarı olmak vb. şekillerde olabilir. Kendi içlerinin zayıflığından, yoksulluğundan dolayı; yetersiz, güçsüz hissettiği karakterlerini gizleyebilecekleri üniformalara ihtiyaç vardır.

Sinan'ın narsistik gelişim sürecinde, birinci ve ikinci evrelerinde gelişim gereksinimlerin karşılanmış olabileceği, kırılma evresinin gizlilik evresi olduğunu düşünebiliriz. O nedenle güçlü biri ile yeniden ittifak kurma, onunla güçlenme, böylece yola devam etme arzusunu taşır. Film içerisinde resmedilen karakterlerin ağırlıklı olarak bu evrenin hasarlanması ile güdük kaldıkları, verimsiz ve gerçekçi gözükmekten uzak oldukları düşünülebilir. Her olgu, kendi doğal sürecinde gelişir. Ülkeler de böyledir...

Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşu ve narsistik gelişim süreci

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk tohumunun atıldığı yer Çanakkale'dir. Yüz yıl önce Osmanlı İmparatorluğu'nun içine Truva Atı ile sokulan dünya ülkelerinin savaşçıları, Çanakkale Boğazı'ndan geri çevrilir. Bu şekilde, bu topraklarda yeniden doğma şansı yakalanır. Büyüyen yeni filiz, 23 Nisan 1920'de ilk evresini tamamlar. 29 Ekim 1923'te de gururlu ve başı dik bir ülke olarak dünya ülkeleri arasındaki saygın yerini almıştır. Ülkenin sağlıklı, narsistik gelişimi için tüm ülkede yaygın iyileştirme, geliştirme seferberliği başlatılmıştır. Bilim ve sanat alanında yapılan her iyileştirme çabası, toplum verimliliğe taşıyacak kültür aşırı olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti, on yılda çok işler başardık haklı gururu ile büyümeye devam eder. Ve şimdilerde dördüncü nesli yetişkin konumundadır.

Nuri Bilge Ceylan, ülke insan profillerini, açmazlıklarını, kısıtlılıklarını çalıştığı filmleri ile hak ettiği ödüllere kavuşmuştur. *Kış Uykusu* filmi de benim doğduğum topraklar olan Kapadokya insanlarının profilleri ile ilgilidir. Yazar ve aydın olan Aydın, filmin sonunda erkine kavuşur. Diğer karakterlerin de kendi gerçekliklerinde, kendilerini gerçekleştiremedikleri vardır. Bu filmin devamında çekilen *Ahlat*

Ağacı filminde, ağırlık son üç neslin verimsizliğindedir. Ne olmuştur da, Cumhuriyet'in ilk yıllarında büyük coşku ve azimle uygulanan kültür aşılarının sonuncunda tüm ülkede sağlıkta, eğitimde, sanayide, sanatta çok verimli bir dönem yaşanmış iken sanki birden genetiği değiştirilmiş tohumlara geçilmiş gibi, nesiller arası kültür akışının durduğu, kısır bir dönem başlamıştır? Sağlam, sağlıklı, verimli bireyler yetiştiremediğimiz sürece, ahlat dibine düşecektir.

Sonuç

*On dört yaşam diken ile kaplanmış
Göz ucuma karıncalar toplanmış
Kurşun gelmiş kaşlarının üstüne
Alın yazım okur gibi saplanmış*

Ülkü Tamer

Geçtiğimiz günlerde aramızdan ayrılan şair, gazeteci Ülkü Tamer'in yukarıdaki dizelerinde söylediği gibi, *Ahlat Ağacı* filmi de kendi sanat dili gücü ile aynı haykırış içindedir. Dileğim, dikenli tellerle sınırlandırılmamış, karıncaları başına toplayacak ölüm uykusuna yatmamış, her türlü kurşunlardan uzak, alın yazısını, canlı, sağlıklı yaşamaktan yana çevirebilecek gençlerimizin gereksinimi olan abı hayata ulaşabilmelerini sağlayabilmemizdir. Abı hayat, sağlıklı aile ve sağlam devlet yapısı ile gelir. Sorumluluk hepimizin. Doğa hepimizin. Canlı ve verimli günler dilerim...

